

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankovska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Stanovske organizacije in politične stranke.

Zmaga stanovske smeri v naši organizaciji nad strankarsko orientacijo je bila zgolj vprašanje naše politične zrelosti in nič drugega.

Večina slovenskega učiteljstva je preizkušeno častno prestala. Na izvršenem delu ne more nič izpremeniti otročje zlobno prizadevanje, predočiti javnosti ta pokret kot delo dvojice, trojice tovarišev, ki baje zasledujejo svoje osebne, prikrite namene.

Prej ali slej se vrnejo tudi oni tovariši v naše vrste, ki so izstopili iz organizacije, ker so tradicije v njih zmagale nad politično uvidevnostjo — vrnejo se, ko spoznajo, da nam osebnosti in neplodna prerekanja samo škodujejo.

Organizacija danes brani vse učiteljstvo.

Osamosvojitve organizacije od strankarskih vplivov je imela mogoče videnje, da je naperjena proti eni sami stranki, kdor pa je objektivno dovolj, da očitnih dejstev ne taji, mora danes priznati, da ni tako, da danes organizacija uspešneje štiti baš nasprotnike našega pokreta, kot bi to mogla pod starim vodstvom. Lep primer so ravno sreski šolski nadzorniki, protivniki deklaracije, katerih marsikateri bi že odletel, če bi ga organizacija ne ščitila in zahtevala službene ugotovitve krivde pred odstranitvijo.

Sindikalizacija stanovske organizacije.

Govorimo sicer o sindikalizaciji stanovske organizacije, to pa seve ne v tej smeri, da bi si osvajali kako revolucionarno sindikalistično teorijo, ki negira parlamentarizem in moderno demokracijo ter je v svojem bistvu anacionalna, ampak v tem smislu, da se kot stan zavedamo svojih skupnih interesov in jih skupno zastopamo, da se zavedamo, kaj nas od drugih stanov in interesnih skupin loči, kaj nas z njimi druži, da se zavedamo svojega pomena in svoje politične moči, in se ne pustimo pod stanovsko firmo od političnih strank več drug proti drugemu izigravati.

Stališče do naroda.

Dobro se zavedamo, kako kompliciran organizem je narod, kako silno prepleteni so interesi raznih njegovih skupin, plasti, razredov in da vsak stanovski član kot svobodni državljani lahko pripada hkrati različnim interesnim krogom. Nemogoče je, da bi stanovska organizacija zajela in zadovoljevala vsa duhovna in druga stremjenja svojih članov. Ako bi hoteli v stanovski organizaciji gojiti neko ekskluzivno stanovstvo, ki bi nas v vsakem oziru hotelo izločiti iz narodovega javnega, političnega, kulturnega življenja kot samosvoj, lasten korpus, bi zabredli v isto enostranost, kot jo ugania politični strankar, ki pozna samo partijo, se druži samo s političnimi soimisljeniki in duhovno izživlja v tesnem okvirju strankine ideologije.

LISTEK.

ZMAGO BREGANT:

Šola bodočnosti in pot k njej.

(Dalje.)

B. Poglejmo drugo strujo. Pouk ročne spretnosti! Scherer: Werkunterricht, Röbger: Techniken, Löffler und Lindermann: Handfertigkeitsunterricht ter oni del naše učnega načrta za »ručni rad«, ki je predpisan za I. in II. razred.

Zaradi splošnega odklonilnega stališča učiteljstva proti rokotvornemu pouku in zaradi neuspehov so propagatorji rokotvornega pouka revidirali svoje prvotne nazore. Glavni zastopnik je Scherer, šolski svetnik v Büdingu s knjigo »Arbeitschule und Werkunterricht«. Ta zahteva, da naj dečki (deklice) delajo brez posebnega orodja (razen noža in škarij) in ne v šolskih delavnicah, pač pa v posebnih za to določenih urah. On je tudi s psihološkega, pedagoškega in socialnega stališča utemeljeval njegovo upeljavo. Podobno se danes zagovarja naš »ručni rad«.

Drugi propagator Denzer iz Wormsa s svojo knjigo »Schaffen und Lernen« že mnogo bolj globoko posega s svojo ročno spretnostjo v ostali pouk. Alfa in omega teh propagatorjev je metodično postopanje od lažjega k težjemu, da si pridobe dečki čim večjo ročno spretnost; a ne da se poglablja, olajšava, raz-

Stališče do političnih strank.

Kot stanovska organizacija računamo s političnimi strankami kot realnimi političnimi silami, obračamo se do njih, sledimo pozornost njihovega delu, priznavamo njih uspehe, če treba, nastopimo tudi proti njim v obrambo svojih pravic, načelno pa varujemo svojo neodvisnost napram vsem političnim strankam.

Ako kdo govori o »depolitizaciji« stanovske organizacije, potem ima pač v mislih le njeno osvoboditev od strankarske odvisnosti in nič več. Stanovske organizacije so politično borbene organizacije, ne pa kaka posvetna društva z vlogo pohlevnega posredovalca.

Uradniška politična stranka.

Tu pa tam slišimo glasove, da bi se naj uradništvu organiziralo v lastni politični stranki, da bi tako uspešneje uveljavilo svoje zahteve. Ne glede na politično resnost ali neresnost takih načrtov, vidimo v njih priznanje lastne politične nemoči.

Ali ni v uradniških vrstah pretežni del vse inteligence, ali ni inteligenca v vseh strankah vodilni faktor, ali ne bi bilo žalostno, ako bi pri volitvah štel samo naš glas, in ne tudi naš vpliv! Ako se kdo strankarsko opredeli, naj se potem tudi v stranki uveljavi, naj stavi svoje zahteve, ako je ambiciozen, naj skuša priti do vodilnega mesta.

Kar stanu največ škodi, je to, da uradnik v politični organizaciji misli samo nase, ne pa na ves svoj stan in na zahteve svoje organizacije.

Malokdaj doživljamo, da bi kak uradnik interpeliral poslanca na političnem shodu, kakšno stališče zavzema napram našim stanovskim zahtevam. Dva tipa sta danes med uradništvom najbolj zastopana: nezadovoljneži, ki vseopretek zabavljajo, ne da bi imeli poguma izvajati kake radikalnejše politične konsekvence, in slepi strankarji, ki nekritično odobravajo vse, kar njih stranka stori in slepo sledijo vodstvu. Prave politične izobrazbe je malo najti.

Kriza parlamentarizma.

Mnogo je danes ljudi, ki obupujejo nad političnim strankarstvom. Vera v parlamentarizem in moderno demokracijo peša.

Z vso upravičenostjo lahko govorimo o krizi parlamentarizma in marsikdo gleda s skrbjo v negotovo bodočnost. V političnem življenju vlada strankarski absolutizem. V parlamentu se argumenti opozicije ne uvažujejo. Odločitve padajo v strankarskih klubih. Senčne strani moderne parlamentarizma postajajo vedno očitnejše.

Stranke, kakršne so danes, smatrajo mnogi samo še kot neko potrebno zlo, ker moderna demokracija nima boljšega načina, da bi volja večine našla svoj adekvaten izraz kot politična moč v državi. Stranko

širjuje z delom pridobivanje stvarnega pouka, oziroma da bi se ustvarjale nove vrednote, kar dela produktivna šola. Löffler, Lindermann v svojem »Mitt. Modelierholz, Schere und Kreide« razvijata svoje je tehnikovanje tudi kot predmet. V pravi delovni šoli pa je organizirana vez med stvarnim opazovalnim poukom in tehnikovanjem ali bolje upodabljanjem oblikovanjem poukom tako tesna, da ju ločiti ne moremo in ne smemo. Učitelj, ki poučuje pouk ročne spretnosti, nima ničesar skupnega z delovno šolo. On lahko kleji, lepi, pili, reže, žaga in vendar je magister iz one Cankarjeve šole. Če učitelj pravi učencu, sedaj izreži to, sedaj ono, sedaj lepi to, sedaj ono, potem ni izraslo to delo iz notranje potrebe, potem ni produktivno. Treba je z delom izvesti mali problem praktično, treba je, da je materialna zaposlenost organski člen vse splošnega pouka.

Tudi Seinig: »Die redende Hand«, ki je doživela že 9 natisov, spada tu sem in baš v njegovi zadnji izdaji leta 1923. vidimo velik napredek ter tvori nekaj prehod v pravo delovno šolo. Tako smo dospeli k 3. struji produktivne ali delovne šole, ki je lahko čista duševna produktivna šola, ali pa ročna duševna produktivna šola. Zadnja je naš cilj.

C. Pedagogi tretje struje obračajo vso svojo pozornost proti pasivnemu državljanstvu otrok pri pouku ter proti izpraznjenosti učni metodi, proti preveliki množini učne stvarine v učnih načrtih.

obvladujejo s svojim aparatom, zlasti s svojim tiskom, javno mnenje in ga poljubno lahko spreminjajo. Kdor nima takega strankarskega aparata na razpolago, ne pride v javnosti do prave besede.

Demokracija postaja fikcija. Svojo življensko upravičenost ima le tako dolgo, da zbujata latentne sile v narodu, jih organizira k aktivnemu udejstvovanju, da deluje za koncentracijo narodnih sil in jih usmerja k pozitivnim ciljem — ako tega več ne more, ako stranke samo razkrojavalno vplivajo v narodovem življenju, so zgubile svoj raison d'être.

Vsak pravi demokrat, ki odklanja misel na diktaturo v katerikoli obliki, vsak dober patriot, ki želi obvarovati državo pred usodnimi političnimi eksperimenti in pretreslaji, mora zato naravnost pozdravljati vsak pokret v smeri koncentracije političnih sil v skladu z demokratičnimi načeli, vsako grupacijo političnih sil, ki ustvarja neki regulativ in protitež kvarnim izrastkom strankarstva ter utrjuje demokratično misel v narodu.

V moderni demokraciji bodo dobile predvsem stanovske in strokovne organizacije visoko vrednost.

Tak zdrav protitež razkrojavalnim tendencam strankarstva predstavljajo razne interesne organizacije, predvsem stanovske in strokovne, ki z drugih kot strankarsko-po-

MIRKO VAUDA:

K novemu projektu novega šolskega zakona.

(Opombe k poglavju o smotru in učni obveznosti.)

Pri količnejšim izčrpnem proučevanju osnovnošolskega zakona bi morali razpolagati z drugimi zakoni, n. pr. z zakonom o učiteljski izbrazbi in učiteljskih, o višji pedagoški šoli, o meščanskih in strokovnih šolah, o srednjih in visokih šolah itd., kajti vse te prosvetne naprave je žal novi projekt šolskega zakona kljub mnogim klicem, zahtevam in potrebam po enotnosti vsega šolstva v državi zopet gluho prezrl.

Nimamo niti zakona o ureditvi in področju Glavnega Prosvetnega Saveta, ki nastopa kot predlagalni činitelj napram vladi oziroma prosvetnemu ministrstvu, in sicer z neverjetno in docela neumestno naglico, koje rezultati so seveda tej naglici primerljivi ter razočarajo zlasti nas Slovence neprijetno in koje končni uspeh je, kakor nam kaže usoda vseh sličnih projektov, zaostajanje takih osnutkov v ministrskih predalih.

Pri razmotrivanju načrta šolskega zakona nam je lahko na razpolago le: ustava, uradniški zakon, zakon o ustroju vojske in mornarice ter pravilnik o pomožnih šolah, šolah za slepo in gluho-mudo deca.

Naše kardinalne zahteve glede šolskega zakona sploh poskusim izraziti kratko v sledečih treh točkah:

litičnih vidikov zbirajo in organizirajo narodove sile — predvsem stanovske, strokovne, gospodarske. Kot politični strankar mi je kdo nasprotnik, kot pripadnik druge interesne skupine je lahko moj pristaš.

Politik je vedno borben. Njegova gesla razdvajajo narod. Nujno potrebni so drugi faktorji, ki združujejo k skupnemu delu v drugem področju, kar je politika razdvajala.

Koliko narodovih sil bi brez tega šlo v izgubo! Take organizacije so najboljša šola za vzgojo državljanških čednosti, ki so nam tako silno potrebne, predvsem prave svobodomiselnosti duhovne ter politične strpljivosti.

Bodoči politični razvoj more iti, ako hočemo rešiti demokracijo, le v to smer, da pridejo stanovske, strokovne, gospodarske in druge slične organizacije tudi v političnem življenju neposredno do veljave, da dobimo poleg političnega parlamenta kot vrhovnega tudi svoje strokovne parlamente z opredeljenim področjem.

Težko si je predstavljati drugo pot za umen politični razvoj.

Kdor deluje proti politično neodvisnim stanovskim organizacijam, kdor zanaša strankarsko smer in strankarska načela vanjo in cepi stanovske vrste po političnih geslih, deluje naravnost za propad demokracije in proti ozdravljenju političnih prilik, on poglablja nasprotstva med narodom kakor v zasmeh vsem prizadevanjem po duhovnem njegovem edinstvu.

R. F.

Kaj zahtevamo od šolskega zakona?

1. Oblikovno bodi šolski zakon široko okviren, prežen in vendar jasen, nikakor utesenjen, prepodoben in dvoumen. Le v tem slučaju je upati, da se isti realizira v vseh pokrajinah naše države ter tako pripušča izneženje dopolnilnih podrobnih naredb po različnih krajevnih in prosvetnih razmerah in potrebah ter s svojo preciznostjo izključuje dvoumno razlaganje posameznih določb, kar bi enotnost šolstva le razdvajevalo ter oviralo razvoj izobrazbe.

2. Idejno zahtevamo glede vsega šolstva centralizacijo, upravno pa čim najširšo decentralizacijo, seveda s popolno ločitvijo šolske uprave od politične.

3. Naloga šolske zakonodaje je, »oživiti« organizacijo in gojitev kulture na podlagi ideje etične kulturne skupnosti. Res se naj posamezne vrste šol opredelijo v relativno samostojne sisteme, ki v svojem področju lahko delujejo brez vsakih ovir, vendar istočasno stoje v tesni medsebojni skupni zveznosti. Bila bi naj to torej nekaka enotna šolska ustava, en velik sistem manjših sistemov, torej prav imenovani:

1. z ročnim delom, oblikovanjem, eksperimentiranjem;
2. z dramatiziranjem;
3. z jezikom;
4. s pisanjem;
5. z računanjem;
6. z risanjem; vse to tvori bolj aktivno, ustvarjajočo, motorično, oblikovno stran pouka. Torej upodabljanje oblikovni pouk.

Opazovalni stvarni pouk in upodabljanje oblikovni pouk morata se po didaktičnem osnovnem principu vzajemno učinkovati, da se medsebojno vzajemno izpolnjujeta. To medsebojno ali vzajemno učinkovanje imenujemo korelacijo. In tako nastane produktiven pouk.

Korelacija povzroča intenzivno poglobitev pouka, mnogo hitrejšo apercipijo učne snovi. Otroci se s tem poukom prisili samostojno razvijati male probleme. Koncentracija pomeni za učenca zahtevo, da sam išče zveze ter da se sam bolj poglobi v snov, s tem se stopnjuje miselnost otroka. S koncentracijo uka se učitelj zavaruje proti preranemu, otroškemu duhu neprimerne nemi sistemu. Koncentracija pospešuje samodelavnost in delovni princip. Z njo se nudi otroku potrebno ponovilo, jezikovna spretnost, duševna samostojnost se razvijata. Seveda je res, da se sistematična zidava snovi posameznega predmeta s tem razruši, kar pa ni prav v nobeno škodo otrok osnovne šole.

(Nadaljevanje sledi.)

kulturni sistem.

Določila zakona v njegovem okvirju naj podrobno in razmeram prilagojeno urede naknadno stopnja posebnih državnih šolskih, oblastnošolskih, sreskošolskih in morja da celo krajevnošolski uredbniki z odločujočim sodelovanjem državnih, oblastnih in sreskih učiteljskih zbornic.

Prehajam na opombe k I. in II. poglavju projekta šolskega zakona. V svojem poročilu bom na kratko tudi posamezne člene premočil z ozirom na šolsko zakonodajo v inozemstvu in s stališča potreb in zahtev našega podeželskega šolstva, vendar kot rečeno, ne podrobno, marveč le na kratko, kajti: 1. je zakon namenjen za vse osnovne šole, podeželske in mestne, 2. je treba zato postaviti predloge le k onim določilom, ki niso umestna ali dovolj prožna, da se pozneje zamorejo izpopolniti z dopolnilnimi naredbami v korist podeželskega šolstva in učiteljstva.

I. Obče odredbe.

Člen 1.: Ta tvori prerado sporno kost ljudem različnega svetovnega, verskega in političnega naziranja ter se izcimj čisto v pojmovni boj. Prvi člen našega projekta se mi zdi sicer preobširen ter je obširnejši glede smotra osnovne šole od vseh dosedaj izdanih načrtov šolskega zakona. Ne bo brez zanimanja, če navedem par citatov glede smotra šole v drugih državah.

V Rusiji (statut enotne — delovne šole v pokrajini Volge z dne 31. maja 1923): »Enotna delovna šola naj otrokom daje priliko, prilastiti si znanja in spretnosti, katere so jim za tvorbo njih osebnega, tako tudi njih družabnega življenja potrebne.«

V Švici (zakon za primarni pouk v kantonu Bern z dne 6. maja 1894): »Šola ima namen, podpirati rodbino pri vzgoji otrok.« T. j. uvodni stavek, kateremu slede kratke dopolnitve.

V Angliji. Tukaj se pušča prosti inicijativi samoupravnih oblasti dalekoširna prilika in svoboda v organiziranju temeljnih misli glede šolstva. Glavni smoter je za popaden v označbi, ustvariti šolski sistem, ki daje vsem sposobnim priliko izobrazbe, primerne njihovim možnostim. Med načeli organizacije narodne izobrazbe so šolski reformatorji na prvo mesto postavili stavek: »Glavni smoter vzgoje obstoja v tem, človeka usposobiti za življenje, to se pravi, v civilizirani državi: za njegovo mesto kot člana te države.«

Na Saksonskem: Kratka a jedrnata in popolna se mi zdi tukajšnja definicija smotra narodne šole (prehodni zakon za narodne šole z dne 22. julija 1919), namreč: »Naloge narodnih šole je, pospeševati razvoj dece po načrtu s sestavljenimi vajami telesnih in duševnih sil v smislu npravnstvenega življenjskega razvika ter jih vzgajati k vdanemu izpolnjevanju dolžnosti v službi skupnosti.«

Iz navedenih primerov posnamemo: 1. Smoter narodne šole je v teh državah podan v izredni kratkosti, prožnosti, a vendar jedrnatosti, ki tako zagotavlja prosti razmah in razvoj šolstva po vseh sodobnih prilikah. V Nemčiji, kot vidimo iz primera na Saksonskem, celo posamezne dežele razpolagajo s svojimi lastnimi šolskimi zakoni, katerim tvorijo tozadevni temelj ustava z dne 11. avgusta 1919, ki vsebuje precej obširne in številne določbe v šolstvu in prosveti sploh. Za smoter šol pa je merodajen člen 148. drž. ustave: »V vseh šolah je dosežati npravnstveno naobrazbo, državljansko zavest, osebnost in poklicno spretnost v duhu nemške nacije in sprave narodov.« Za smoter vseh naših šol (da se prav razumemo, ne absolutno ravno za besedilo v osnovnošolskem zakonu!) pa je merodajna in odločilna »matica« vse zakonodaje, naša sedanja ustava s svojim 16. členom, 4. odstavkom: Vse šole morajo dajati moralno vzgojo in razvijati državljansko zavest v duhu narodnega edinstva in verske strpljivosti.« Kaj ne, precej sličnosti z gori navedenim ustavnim členom v Nemčiji! Povsod pa je zakon zrcalna slika, dejana v okviru ustave.

Pomudil sem se malo dalje pri izražanju smotra šole in vzgoje, kajti to je prvo in najvišje določilo. V njem se precej istinito lahko zrcali več ali manj izrazita socialnost in demokratičnost namena in ureditve šolstva v raznih državah. Člen I. sedanjega projekta šolskega zakona je pač obširen, ne naglašja npravnstvene vzgoje na pravem, t. j. na prvem mestu. Po poročilu tov. Stanoevića se je 1. člen nekoliko spremenil; morda se je med drugim popravilo tudi to.

Členi 2.—7. so skoraj dobesedno enaki z načrtom šolskega zakona iz leta 1925, t. j. da se je takrat imenovalo samo osnovno šolo, sedaj pa nastopa ime »narodna šola«, torej v širjem pomenu, kar bi odobravali radi zblizanja k naši zahtevi po enotnosti vsega šolstva, a bom v prihodnjih izvajanjih dokazal, da tega odobranja projekt ni zaslužil, kajti iz narodnih šol je razen osnovnih šol izključil vse ostale vrste šol ter namesto napačnega imena »Zakon o narodnih šolah« mora pravilno nositi ime »Zakon o osnovni šoli«. (Dalje prih.)

RUDOLF HORVAT ml.

Bodimo dosledno nacionalni in napredni.

V boju, ki se bje med širnim slovenskim učiteljstvom za in proti novemu poimovanju stanovske organizacijske politike, so se že večkrat čistili pojmi nacionalnost in naprednost. Zdi se mi, da različnim razlagam ni treba mnogo več dodajati.

Na jasnem smo, da je nacionalen le tisti učitelj ali sploh katerikoli član naroda, ki uravnava vse svoje delovanje v javnem in tudi v privatnem življenju dosledno le tako, da je v korist naroda oziroma narodne države. Iz tega sledi, da mora vsak nacionalen član naroda mnogokrat žrtvovati svoje osebne koristi in uglednosti splošnim narodnim interesom. Opuštili mora torej marsikaj, o čemer je prepričan, da škoduje direktno ali indirektno narodnim interesom, čeprav je to njemu prijetno, koristno. Poleg tega se mora vsak, ki hoče biti dosledno nacionalen, ravnati po pesnikovih besedah: »Dolzan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolzan!«

Da velja to v prvi vrsti za učitelja, ki naj bo vir vseh plemenitih stremeljenj v narodu, je razumljivo.

Vsak nacionalen učitelj (seveda tudi drugi) mora biti tudi napredni. Ne napredni v današnjem političnem strankarskem smislu, ampak napredni v stremeljenju poiskati nova in boljša pota vzgoje naroda na vseh poljih njegovega življenja. Tako napredni hočemo biti mi! Napredni v dejanju. Vsak dosledno napredni učitelj mora torej stremeti, da se najprej seznajta z vsemi novimi preizkušnjami svojih dejstev, metodami ne le na pedagoškem, ampak tudi socialnem, narodno-gospodarskem, higijenskem, narodno-prosvetnem i. dr. poljih. Ko jih bode pripoznal, potem je njegova dolžnost, da jih skuša uveljaviti najprej sam v svojem življenju in delovanju, nato pa tudi v svoji okolici. Le tak učitelj je res napredni!

Naj sedaj takoj pokažem na gibanje, ki je zavzelo v naprednih deželah, kakor v Ameriki, Nemčiji, Danskem, Norveškem, Švedskem itd. velikanske dimenzije. To gibanje — je protialkoholno gibanje. Opozorjam le na Ameriko, kjer je prohibicija povzročila popoln prevrat in o kateri se izražajo največje ameriške in druge svetovne avtoritete na higijenskem, socialnem in narodno-gospodarskem polju, da je to prava nekrvava socialna revolucija in največji napredek Amerike, odkar je odpravila suženstvo. Da pretresa to gibanje tudi ostale dežele, nam kažejo na široko razpletene organizacije, prohibicijska glasovanja, lokalne omejitve, protialkoholni kongresi itd. V prvih vrstah tega gibanja, takoj za zdravniki, stoje povsod učitelji!

In kaj pri nas!

Pri nas vlada popolno mrtvilo, da, če ne še celo sovražnost napram temu gibanju. In kar je najbolj žalostno, tudi učiteljstvo stoji popolnoma apatično ob strani. Niti od daleč ne stopa po stopinjah tovarišev tujih narodov. Drugod posebne učiteljske organizacije z lastnimi časopisi, nebrojna pedagoška literatura o tem vprašanju, veliki kongresi — pri nas popolno mrtvilo.

In vendar bi nas morala že vsakdanja izkušnja učiti, da naravnost siliti, da se osvobodimo apatičnosti napram temu gibanju! Če hočemo biti res dosledno napredni, moramo stremeti, da se tudi na tem važnem polju narodovega življenja seznanjamo z najmodernejšimi dejstvi in metodami, da ustavimo in zavezimo to povodenj, ki izpodkopuje temelje narodnemu življenju.

Izkušnja nas tudi uči, da je zelo velik vzrok alkoholizma slab zgled in piske navade. Nasprotna izkušnja natančnih primerjanj uspehov zmernostnih in abstinent-skih organizacij pa nam zopet kaže nepri-merno večje uspehe slednjih — uspehe zglede.

Učitelj, ki je vse to spoznal, ne more oklevati niti trenutka, ampak mora, če je dosledno napredni in nacionalen, stopiti v vrste doslednih borcev za boljšo narodovo bodočnost — v vrste abstinentov. Stopil bode v vrste tistih, ki so opustili nekaj, za njih individualno mogoče neškodljivega in še celo prijetnega, samo zato, ker vedo, da ima ta njihov zgled največji vpliv na okolico.

Stopil bode v vrste visoko aktivnih abstinentov, ki ne bodo vplivali le s svojim zgledom, ampak iskali, zbirali, preizkušali različna sredstva, da odvrnejo od naroda to strašno razdejavanje.

Ker pa dandanes vemo, da ne premore v današnji družbi posameznik mnogo, ampak da doseže velike smotre lahko le smotrena, krepka organizacija, zato je dolzan vsak, ki je vse to spoznal, organizirati se.

Zato pozivam vas vse, dosledno napredni in nacionalni učitelje, da se oglašite, da prestejemo in pregledamo naše vrste. Oglašite se vi vsi, ki ste že očistili svoje duše ali pa, ki čutite v sebi moč, odvračati od sebe nesrečno navado, ki zavaja narod v propast. Oglašite, da se vvrstimo v jurišno četo, ki bode nosila pravor treznosti in boljšega, bogatejšega življenja pred vsemi!

Vse tovarišice, ki so že abstinenti ali ki imajo voljo in moč postati, prosim, da pošljejo svoje nasvete glede organizacije ali pa naj vsaj kratko javijo, da so abstinenti. Letos pozivam že tretjič in upam, da sedaj ne brez uspeha. Torej naprej! Rudolf Horvat, učitelj, Škofja Loka.

Srednješolski vestnik.

—sr Pouk v neobligatnih predmetih. Na ministrstvo prosvete je šel predlog, da bi se uvedli v srednje šole kot neobligatni predmeti francoščina, italijanščina, opisna geometrija, risanje, ruščina in orkestralne vaje, a tega ministrstvo iz razloga varčevanja ni odobrilo.

—sr Privatni pouk na srednjih šolah. Ker so nekatere srednje šole zaprosile, da bi smeli profesorji ustanoviti kurze za posamezne predmete, kot nemščina itd., je ministrstvo prosvete tozadevno prošnjo odbilo, ker se tak pouk po ministrski odredbi P. br. 2234 od 20. avgusta 1926 ne more odobriti.

—sr Nemščina kot neobvezen predmet. Na II. in III. državni realni gimnaziji ter na državnih realni v Ljubljani, na državnih realnih gimnazijah v Kočevju, Kranju in Novem mestu se uvede neobligatni pouk nemščine v nižjih razredih po starem učnem načrtu.

—sr Zborni petje se sme po odredbi ministrstva prosvete uvesti v vseh srednjih šolah ljubljanske oblasti kot fakultativno obligaten predmet.

—sr Stenografija kot obligaten predmet se uvede na II. in III. realni gimnaziji v Ljubljani.

—sr Nagrajenje prekomernih ur. Ministrstvo prosvete je z razpisom S. N. br. 18.985, dne 29. decembra 1926 odločilo: 1. Ako ima za naučne ure izprašani učitelj, ki poučuje tudi večinske ure preko maksima učne obveznosti, potem se morejo vzeti najprej večinske ure za honorarne, ki so nagrajene kot take po 10, odnosno 14 Din, in šele ko so te izčrpane, se vzamejo še ure naučnih predmetov z nagrado po členu 4. Pravilnika S. N. br. 1401.

—sr Orgljanje in vodstvo petja pri službi božji se računa nastavnikom srednjih šol po odločbi ministrstva kot 1 tedenska ura.

—sr Jos. Wester: Kriza naše srednje šole. Cena 12 Din, s poštnino 14 Din. Naša srednja šola preživlja po dosedanjih reformah težko krizo. Blizu se usodni čas, ko bo narodna skupščina razpravljala o načrtu srednješolskega, kakor tudi drugih šolskih zakonov. Kakršni bodo ti zakoni, tako bo vse naše šolstvo osnočano; kakršna pa bo srednja šola, tak bo ves narodni inteligenčni naraščaj, taka bo bodočnost naroda! Namen brošure, ki jo je spisal šolnik z 28-letno šolsko in upravo prakso, je, da se v tem kritičnem času opozorje merodajni činitelji na važnost šolske reforme in se pouči o tem vsa javnost.

Splošne vesti.

— Stanovska misel in zavest prodira med učiteljstvom. Pred pokrajinsko skupščino je bilo pet okrajnih društev proti deklaraciji, in to: Radovljica, Šmarje-Rogatec, Konjice, Novo mesto in Brežice-Sevnica. Po pokrajinski skupščini se je položaj znatno izboljšal. Novomeško društvo se je popolnoma preokrenilo in se izreklo za strogo stanovske smernice, ki so bile sprejete na pokrajinski skupščini. Brežiško-sevniško društvo je odobrilo sklep delegacije in je izreklo zaupnico sedanjemu ožjemu sosvetu, oziroma poverjeništvu. Kozjansko društvo se je izreklo za legalno opozicijo. Članstvo radovljiškega društva in šmarsko-rogaškega društva si pa ustanovi v predstoječih tednih sreska društva UJU, ker se v velikem številu ne strinja z izstopom iz UJU. Pri ostalih 27 društvih je močno padlo število onih, ki so pred pokrajinsko skupščino imeli bodisi iz osebnih ali drugih ozirov še predhodke do novih smernic naše stanovske politike, v večini društev je pa popolnoma izginilo.

— Sodba srbskega učiteljstva o projektu šolskega zakona. Šumadijsko učiteljsko društvo misli o dr. Čajkovićem osnutku šolskega zakona, da zastopa popolnoma pravilno stališče glede naloge šole, šolske dobe, a glede vzdrževanja šol, da je konservativen. Za ustvaritev delovne šole in nakup šolskih vrtov ne predvideva nikakih materialnih sredstev. Za učiteljstvo se sicer zavzema, zahteva vestno delo, a kazni in drakonske odredbe niso na mestu. Položaj šolskih nadzornikov je ravno isti kot dosedaj, le materialno se je nekoliko izboljšal.

— Komisiji za spremembo in spopolnitev uradniškega zakona je poslal izvršni odbor UJU poleg drugih tudi sledeče želje in zahteve učiteljstva: 1. Člen 139. zakona naj se glasi: Učitelj(ce) osnovnih šol in državne otroške vrtarice imajo pravico na polno penzijo po 32 letih službovanja s 15% dodatkom osnovne in položajne plače. 2. Učitelj(ce) in otroške vrtarice imajo pravico na osebno pokojnino po 10 službenih letih. 3. Otroci državnih uradnikov in učiteljev(ice) imajo pravico do rodbinske penzije, in sicer možki do polnoletnosti, a ženske do poroke. 4. V slučaju smrti učitelja(ice) (pred 10 službenimi leti) imajo rodbinski člani pravico do pokojnine po 5 letih. 5. Člen 153. naj se glasi: Na rodbinsko pokojnino (osebno in materinsko) imajo otroci drž. uslužbencev, kjer sta bila oče in mati v državni službi, v obeh slučajih pravico. 6. V členu 151. zakona naj se spremeni prvo alinejo, ki naj se glasi: »Vdove imajo pravico do pokojnine takoj po zakonito izvršeni poroki. 7. Poročenim učiteljem in uradnicam naj se priznajo v vsem iste pravice do plače kot

učitelju (uradniku), po principu iste dolžnosti — iste pravice.

— Seje širjega sosveta v Celju dne 2. februarja t. l. se morajo udeležiti vsi predsedniki okrajnih društev, drugače morajo poslati svoje namestnike. K seji naj prinesejo s seboj tudi predloge za sejo poverjenikov UJU v Sarajevu, katere dnevni red smo priobčili v zadnji številki.

— Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je sporočilo poverjeništvu: 1. da prekinja zveze s poverjeništvom UJU; 2. odločno izjavlja, da ostane v UJU in plača člana; 3. da vstopa v Zvezo okrajnih učiteljskih društev »Edinstvo«; 4. naj se ustavi članom listi. — Poverjeništvu je želji ugodilo, a ker so po pravilih učitelji in učiteljice člani UJU lahko le potom okrajnih društev, okrajna društva pa so po pravilih člani UJU lahko le potom svojega pristojnega poverjeništvu, ne smatra pov. UJU Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva več za člana UJU. V zmislu deklaracije tudi noben član pov. UJU ne sme biti član dveh, stanovsko političnih organizacij. Z ozirom na to se vrši dne 1. februarja t. l. ustanovni občni zbor »Sreskega društva UJU za Šmarje-Rogatec«.

— Svoje dni je delaven učitelj dobival pohvale za predavanja pri okrajnih učiteljskih konferencah, za vzorno delo na šolskem vrtu itd. ali vsaj pohvalo, ko je šel v pokoj. Danes ga potisnejo v penzijo, gornjo iz šole, dasi mnogi ne ve, kam bi položil svojo trudo glavo. Po večini šolske oblasti pohvale ne poznajo več, pač pa so z grajo kaj radodarne. Naročila so pod osebno odgovornostjo (včasih celo »materijalno«, zato ker delaš »kuluke«, op. pis.), ob neizvršitvi se grozi z disciplinskimi postopanjem itd. S takim uradovanjem se ne zbujajo ljubezni do dela. Opravlja se delo, a z nevoljo, vse službovanje je grenak kehl bridkosti. Rad bi šel v pokoj, pa nimam strehe, živ ne morem v grob, a tudi nisem sam, imam družino. — Nazaj k stalnosti službe, to je v interesu vsega šolstva, mehke značaje nasilje uničuje; nazaj k pohvali kot plačilu za vestno delo. Naj bo razloček med vestnimi, vnetimi učitelji in manj skrbnimi, tako čitamo v zadnjem »Popotniku«. — To je gola, čista resnica! Kaj in kje je vzrok temu zloglasnemu stanju? Menim, da v tem, da oblastni šolski nadzorniki in prosvetni šefi premalo ali pa prav nič ne upoštevajo v prosvetnih, šolskih in učiteljskih vprašanjih sreskih šolskih nadzornikov. Ravno oni, ki imajo neposredni stik s šolo in učiteljstvom in so vsled tega najbolj informirani o vseh dnevnih vprašanjih, ravno oni se od oblastne šolske institucije prezirajo. Če prideš danes k sreskemu šolskemu nadzorniku vprašat za svet ali poročat o kaki nujni zadevi, tak dobiš za nasvet in odgovor vednino: »Ne vem! Mi ni nič znano! Potrudite se k oblastnemu!« Kratko rečeno, sreski šolski nadzorniki so zdrknili od nekdanjega vzvišenega mesta dol do navadnega pisarja. Temu primeren bi bil tudi njihov ugled — če ne bi bili naši tovariši.

— Žalosten Möderndorferjev slučaj izrablja z očitnim zadovoljstvom »Edinstvo« ter se prav po »tovariško« veseli, ker ni takoj vidnega uspeha. Za nas je oseba tov. Möderndorferja postranska stvar. Tu gre za načela in pravice učiteljstva, ki se kršijo iz teh ali onih razlogov ravno po tistih faktorjih, kateri so v prvi vrsti poklicani, da jih čuvajo vedno in povsod. Ravno ta slučaj je še žalosten ostanek prejšnjega za šolo in učiteljstvo toliko kvarljivega sistema. Zato se bomo borili dosledno toliko časa, dokler se ne odpravi ta praksa. — »Edinstvo« pa pozivamo, naj odkrito in jasno pove, kako je posredovalo prejšnje vodstvo poverjeništvu v znani zadevi Lešnik in kake uspehe je tam doseglo svoj čas. — V Möderndorferjevem slučaju se je sedaj oblast skrla za člen 71. čin. zakon, namesto da bi dokazala krivdo in dala Möderndorferju priliko za zagovor. Žalostno od »Edinstva«, da smeš tak slučaj, namesto da bi ga obsojalo. Pač značilno! — Mariborčan.

— Potni pavšal šolskim nadzornikom se je moral ustaviti, ker ni zadostnega kritja. Vsi na računovodstvu že likvidirani potni računi se ne morejo izplačati, dokler ne bo dovoljen zaprošeni kredit.

— Učiteljskopolanci v oblastni skupščini. V oblastni skupščini mariborske oblasti so bili izvoljeni tovariši Viktor Grčar, šolski upravitelj v Mariboru in Vinko Möderndorfer, učitelj v Mežici, ki sta kandidirala na socialistični listi ter tov. Miloš Levstik, šolski upravitelj v pok., ki je kandidiral na listi SLS.

— Kaj zahteva srbsko učiteljstvo glede šol. zakona. Zahteva sreskega učiteljstva šumadijskega učiteljskega društva v pogledu projekta šolskega zakona. 1. Za učiteljstvo. a) Splošno in strokovno naobrazbo, ki naj bo boljša od dosedanje; b) polno svobodo kot državljana, človeka in vzgojitelja; c) polno materialno in pravno sigurnost; d) popolno stalnost službenega mesta; e) pri komisijskem predlaganju prošilcev za razpisana mesta, naj se predlaga le enega prošilca in ne dveh; f) popolno izenačenje učitelja z učitelji v materialno pravnem in v vsakem drugem oziru; g) popolnoma onemogočiti sprejem v učiteljsko službo vsem ne-kvalificiranim, naj so dovršili kakršnokoli drugo šolo. 2. Glede pouka. a) Korenito reformo jezikovnega, prirodoznanstvenega in zgodovinskega pouka; b) popolno